

unesco - conferentie over nieuwe informatie-orde: veel geblaat maar weinig wol

jan servaes

In tegenstelling tot vorige uitgaven is de op 28 oktober 1980 te Belgrado afgesloten eenentwintigste Algemene Vergadering van de VN-organisatie voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (UNESCO) vrij rimpelloos verlopen. Na vijf weken diplomatiek touwtrekken is het debat over het opzetten van een nieuwe internationale communicatie-orde op een levensgroot compromis geëindigd. Dat alles bij het oude blijft, is waarschijnlijk iets te veel gezegd. Toch valt af te wachten of en wanneer de mooi geformuleerde voornemens ook waar zullen gemaakt worden. Officiële verklaringen, zoals die binnen de UNESCO worden aangenomen, hebben immers geen bindende waarde voor de 152 aangesloten landen.

Van imperialisme tot neo-kolonialisme

Kern van de kritiek van de Derde Wereld op de bestaande internationale communicatie-orde is dat het Westen in de internationale informatiestroom, onder andere via de grote wereldnieuwsagentschappen, een geweldig overwicht heeft. Dit overwicht blijkt niet alleen uit hun technische middelen; de westerse media geven tevens een vertekend beeld van de werkelijkheid in de ontwikkelingslanden. Zo stelt de Derde Wereld (1).

Om deze discussie in haar (historisch) kader te kunnen plaatsen, moeten we een hele stap terug zetten in de tijd, nl. tot in de negentiende eeuw. In de *koloniale periode* speelde, naast het plunderen van economisch winstgevend gewes-

ten, vooral de politiek-militaire overheersing een belangrijke rol. Daarom ook legden de imperiale grootmachten en hun holdings in de kolonies snel communicatiekanalen aan. Naarmate de koloniale heerser zijn economische en politieke invloedssfeer uitbreidde, vergrootte ook het persagentschap zijn afzetgebied. Dit historisch gegroeide machtsoverwicht van de geïndustrialiseerde landen bracht met zich dat de nieuwsvoorziening, niet alleen van Noord naar Zuid en vice versa, maar ook tussen de ontwikkelingslanden onderling, vrijwel geheel in handen van westerse transnationale nieuwsagentschappen kwam. Deze informatiemastodonten bepalen vanuit hun (westerse) visie wat nieuws is, welk nieuws wordt doorgegeven, enz.

Na de tweede wereldoorlog hebben nationale bevrijdingsbewegingen in Afrika en Azië, later ook in Latijns-Amerika, het politiek aanschijn van de wereld grondig gewijzigd. De oude structuren van economische en culturele afhankelijkheid bleven daarentegen nagenoeg intact. Door middel van leningen, 'ontwikkelingshulp' en buitenlandse investeringen kreeg de vroegere koloniale uitbuiting een neo-koloniale variant. Deze economische afhankelijkheid werd na 1950 bovendien versterkt en gelegitimeerd met cultureel-ideologische middelen. Het zgn. *cultureel imperialisme* is weliswaar geen historisch nieuw verschijnsel, maar met de technische ontwikkeling van de communicatiemedië trad wel een schaalvergroting op. Zoals Julius Caesar het immense Romeinse rijk slechts onder

controle kon houden dankzij (relatief) vlugge troepenbewegingen langs de heirbanen, vormen de transatlantische telexlijnen, radiofrequenties en satellietverbindingen de levensaders voor het huidige wereldsysteem.

Van een 'vrije' naar een 'vrije én evenwichtige' informatiestroom

Voor de Verenigde Staten traden economisch en politiek versterkt uit de tweede wereldoorlog. Zij slaagden er niet alleen in om met hun produkten de koloniale en Europese markten open te breken, tevens slaagden zij erin hun politiek-ideologische visie op het wereldforum door te drukken.

Op communicatievlak vertaalde dit streven zich in het principe van de 'vrije informatiestroom' (*free flow of information*). Deze doctrine werd in Verenigde Naties en UNESCO geïntroduceerd en in 1948 als fundamenteel recht (artikel 19) in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens opgenomen. Het zou tot in de zestiger jaren duren vooraleer het principe van de vrije informatiestroom aan kritiek kwam bloot te staan. Vooral vanuit de Derde Wereld begon men stilaan aan te dringen op een 'vrije' maar tevens 'evenwichtige' informatiestroom.

Deze evolutie in denken en discussiëren over internationale communicatieproblemen kan schematisch in drie periodes samengevat worden (2).

In een eerste periode, de vijftiger en begin zestiger jaren, werd het ontwik-

kelingsprobleem gezien in termen van een *technologische achterstand* van de Derde op de Eerste Wereld. Het volstond de ontwikkelingslanden te industrialiseren, hun technische middelen ter beschikking te stellen, om de 'kloof' in een mum van tijd te overbruggen (3). Het enige direct zichtbare effect van deze visie was de creatie van een op het westers consumptiepatroon geïntereerde elite, die eerder gewonnen was voor het uitbuiten dan wel het 'ontwikkelen' van de eigen (plattelands)bevolking. Internationaal gezien kwam deze interne uitbuiting door een nationale elite enkel de belangen van buitenlandse regeringen en transnationale ondernemingen ten goede.

Nationale cultuur en traditie werden op grove wijze met de voeten getreden.

In de tweede periode poogde men de fouten uit de eerste periode ongedaan te maken. In plaats van een elite, kreeg men nu een *basisreflex*. Op communicatievlak werd geopteerd om de gecentraliseerde, van-boven-af geleide informatienetten om te vormen tot kleinschalige, democratisch opgezette entiteiten. De decision making diende bij de plaatselijke 'basis' gelegd (4). Maar ook nu kon de grondtegenstelling van de ongelijke ontwikkeling niet uitgewist; de kloof tussen de op politiek, economisch en cultureel vlak van het Westen afhankelijke middenklasse en de brede massa werd er alleen maar groter door. Een heersende elite die uit vrije wil en met voorbedachten rade haar eigen doodvonnis tekent? Dat zou een historisch feit zonder weerga geweest zijn.

Na het failliet van deze eerder op self-reliance afgestemde optie, is men de laatste jaren de problematiek opnieuw gaan verruimen.

De ondergeschiktheid van de ontwikkelingslanden aan een *globaal wereldwijd marktsysteem* wordt momenteel als fundamenteel obstakel beschouwd om te komen tot een minder afhankelijke ontwikkeling. Het vraagstuk van de internationale onevenwichtige nieuwsvoorziening, het gebrek aan creativiteit, het negatief effect van geïmporteerde TV-programma's op traditionale volksculturen e.d. zijn slechts aspecten van de heersende mondiale economische en communicatie-orde (5). Het emancipatiestreven van de Derde Wereld op informatievak vormt dus slechts een onderdeel van het stre-

ven naar een Nieuwe Internationale Economische Orde.

De nieuwe internationale informatie-orde

De Derde Wereld is slechts geleidelijk tot dit bewustzijn gekomen (6). Op de zestiende algemene UNESCO-vergadering te Parijs in 1970 stelden delegaties van verschillende ontwikkelingslanden, aangevoerd door India, het probleem van de onevenwichtige informatiestroom voor de eerste maal klaar en duidelijk aan de orde. Zij meenden dat een internationale uitwisseling van informatie in twee richtingen dient te geschieden, en hamerden op het vrijwaren van de culturele identiteit. Op de zeventiende algemene UNESCO-conferentie in 1972 werden deze eisen nogmaals herhaald. De Sovjet-Unie trad het Derde Wereld-standpunt bij. Een nieuw lichtpunt vormde de Topconferentie van Niet-Gebonden Landen in 1973 te Algiers: "De ontwikkelingslanden moeten gezamenlijk acties ondernemen om de bestaande informatiesystemen, die een koloniale erfenis zijn, te reorganiseren". Terzeldertijd werd de oprichting van een 'nieuwspool' van Derde Wereld-persagentschappen aanbevolen. Deze oproep kreeg in januari 1975 concreet gestalte toen het Joegoslavisch nieuwsagentschap Tanjung de coördinatie van deze nieuwspool op zich nam. Be-doeling was om "de verbetering en uitbreiding van informatie-uitwisseling tussen de Niet-Gebonden Landen en het verspreiden van correcte informatie over politieke, economische en culturele ontwikkelingen in de Niet-Gebonden Landen" te bevorderen. Om de westerse nieuwsagentschappen niet voor het hoofd te stoten werd daar dadelijk aan toegevoegd dat de nieuwspool niet opgezet was ter vervanging of zelfs maar als concurrent van de bestaande nieuwsagentschappen. Het initiatief werd gesteund door de Topconferentie van Niet-Gebonden Landen in Colombo in augustus 1976, waar men volgende resolutie aannam: "Een nieuwe internationale orde op het terrein van informatie is even essentieel als een nieuwe economische orde". Als klap op de vuurpijl werden deze beginselverklaringen herhaald op de negentiende Algemene Vergadering van de UNESCO, die in 1976 te Nairobi door-ging. Meteen stond het 'vrije' Westen op

zijn achterste poten. Het Westen meende dat een poging was ondernomen om de vrije nieuwsstroom onder overheidscontrole te krijgen en de internationale nieuwsagentschappen uit te schakelen.

Meer bepaald artikel 12 - "De staten zijn verantwoordelijk voor alle activiteiten in de internationale sfeer die onder hun rechtspraak vallen" - stond aan zware kritiek bloot. Men kwam niet tot overeenstemming en besloot het ontwerp opnieuw naar een voorbereidingscommissie te sturen. Deze commissie kreeg als opdracht een nieuw ontwerp klaar te stomen tegen de twintigste UNESCO-conferentie van oktober 1978 te Parijs. Toch betekende de conferentie van Nairobi een mijlpaal in de internationale communicatiediscussie. Sindsdien werd het principe van een vrije én evenwichtige informatiestroom - althans in theorie - algemeen aanvaard, en begonnen de begrippen Nieuwe Internationale Economische Orde en Nieuwe Internationale Informatie-Orde gemeengoed te worden. De geest van Nairobi bleef in verschillende studies en conferenties doorwerken. Eén van de resoluties van de negentiende UNESCO-conferentie leidde tot de oprichting van een adviesgroep van internationale mediaspecialisten. Deze zestienkoppige groep, voorgezeten door de Ierse Nobel- en Leninprijswinnaar Sean Mac Bride, bracht voor het eerst verslag uit op de twintigste UNESCO-vergadering van 1978. Alhoewel hun werkdocument het midden hield tussen de landen van de Derde Wereld, die vinden dat ze slecht aan hun trekken komen in de internationale nieuwsverspreiding en op dat gebied in feite gekoloniseerd zijn, en de westerse industrielanden, die schermen met het principe van de persvrijheid, stootte het rapport op groot verzet van het Westen. Men wilde van geen overheidscontrole op de media weten, en beschouwde de vrijheid van informatie als heilig en onaantastbaar. Enkele door de ontwikkelings- en socialistische landen verdedigde stellingen werden slechts verminkt in de eindresoluties opgenomen. Daarin stond de vrijheid van meningsuiting nogmaals centraal. Er werd voorzichtig aan toegevoegd dat bepaalde beperkingen nodig kunnen zijn, "maar deze moeten binnen de wettelijke voorschriften blijven". Wat deze 'wettelijke voorschriften' precies inhouden, zou op de volgende UNESCO-conferentie moeten uitgemaakt worden. Ook het

(ADVERTENTIE)

HET BELANG VAN LIMBURG

het grootste regionale dagblad in België, dagelijks gelezen door 73 % van de Limburgse dagbladlezers. Dagelijks aktueel een eigen visie op de regionale, nationale en internationale aktualiteit

Herckenrodesingel 10, 3500 Hasselt
Tel. 011-25.09.11
Telex: 39034 Belimb. Hass.

HET BELANG VAN LIMBURG

PRIJS: 12 FR.

B11-25 09.11

VIJFDAG

Super dinsdag 23,30 fr.

Ook stookolie fors omhoog

De stookolieprijs is de afgelopen weken fors omhoog gegaan. Dit is vooral te wijten aan de stijging van de prijzen van de stookolie in Nederland. De Nederlandse stookolieprijs is de afgelopen weken met 10% gestegen. Dit heeft tot een stijging van de Nederlandse stookolieprijs geleid. De Nederlandse stookolieprijs is de afgelopen weken met 10% gestegen. Dit heeft tot een stijging van de Nederlandse stookolieprijs geleid.

«Geen nieuw statuut Voer»

Martens verwerpt franstalige eis en Gramme verdedigt zijn beleid

De Kamer van Volksvertegenwoordigers zal deze week een besluit nemen over de Franstalige eis van de Franstalige Vlaamse Gemeenschap. De Franstalige Vlaamse Gemeenschap heeft een nieuw statuut voorgesteld. Dit statuut zou de Franstalige Vlaamse Gemeenschap meer rechten geven. De Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft deze eis verworpen. De Franstalige Vlaamse Gemeenschap heeft deze beslissing niet verwelkomd. De Franstalige Vlaamse Gemeenschap heeft deze beslissing niet verwelkomd.

PEER : BANK OVERVALLEN

Bankiers met

Vlaamse scholieren te Brussel bedreigd

Epidemie van bom-meldingen

COMMUNICATIE 11 (1981) Nr. 1

eindrapport van de MacBride-commissie diende tegen dan klaar te zijn.

Belgrado 1980

De eenentwintigste UNESCO-conferentie kondigde zich dus veelbelovend aan. Als uitgangspunt voor discussie fungeerde het inmiddels klaargekomen *eindrapport van de MacBride-commissie* (7).

"In het rapport vind je telkens twee elementen terug. Enerzijds de achterstand van de Derde Wereld op het terrein van de communicatie, en anderzijds de westerse persvrijheid zoals wij die wensen te garanderen", vatte de Nederlandse Minister van der Klaauw van Buitenlandse Zaken het document trefvend samen.

Tijdens het debat over het rapport had dan ook vrijwel elke spreker lof voor bepaalde aspecten, en scherpe kritiek op andere suggesties. De *Oost-Europese landen* vonden dat het rapport "onvoldoende aandacht schenkt aan de verwezenlijking van de socialistische landen op het gebied van de media-ontwikkeling". De *Afrikaanse landen* vonden dat te weinig klemtoon was gelegd op de noodzaak van betere verbindingen en pleitten voor de spoedige oprichting van een panafrikaans persagentschap. De *Derde Wereld-landen* in het algemeen vonden dat het rapport onvoldoende aan hun verzoeken tegemoet kwam en dat "de weg naar de vestiging van een nieuwe informatie-orde" hiermee nog niet ingeslagen is. De Tunesische UNESCO-ambassadeur Masmoedi, die in het debat een prominente plaats innam namens de ontwikkelingslanden, benadrukte de noodzaak van ethische regels voor de pers. "Journalisten behoren geen middelmatige figuren te zijn. Evenmin mogen ze, zoals nu vaak gebeurt, vooringenomen te werk gaan of het conflict te zoeken als ze het over de Derde Wereld hebben. Ze moeten vrij zijn, maar zich tegelijk verantwoordelijk gedragen. Ze moeten luisteren naar het publiek, eventueel naar hun eigenaars, maar met name ook naar de overheid, die bij hun werk een belangrijke rol speelt". Hij verwachtte dat de media dan minder dan nu het geval is ten voordele van het racisme zullen schrijven, en bijvoorbeeld ook niet meer dat alleen OPEC schuldig zou zijn aan alle economische problemen in de wereld. Volgens Masmoedi berichten de westerse media bovendien alleen over zaken die

het Westen interesseren. Hij nam de UNESCO-conferentie als voorbeeld. De media hielden zich vooral bezig met de communicatiediscussie, en de kwesties Jeruzalem en Afghanistan. Niet met de problematiek van arme landen: cultuurbeleid, tekort aan boeken, positie van kunstenaars, de rol van de sociale wetenschappen, beter onderwijs, en behoud van de eigen culturele erfenis. In het kader van dat laatste onderwerp werd een resolutie ingediend die de Israëliëse annexatie van Oost-Jeruzalem veroordeelde. Deze resolutie werd met stemonthouding van de westerse landen aangenomen.

De *Amerikaanse afgevaardigden*, daarentegen, verwierpen de idee van de MacBride-commissie dat de UNESCO of om het even welke internationale organisatie een model voor de ontwikkeling van de media moet of kan opstellen. De voorzitter van de Amerikaanse delegatie, Robin Chandler Duke, kantte zich uitdrukkelijk tegen de passages over de privé-onderneming, de transnationals en het reclamewezen, en de daarmee samenhangende ethische code voor journalisten en internationale advertentiecode. Ook andere westerse landen onderstreepten dat de uit 1945 daterende statuten van de UNESCO de persvrijheid uitdrukkelijk vermelden.

Aan het slot van het openbare gedeelte van de conferentie kon UNESCO-voorzitter *Amadou Mahtar M'Bow* geen overeenstemming vaststellen tussen de drie ideologische 'blokken'. Hij verzocht de groep van 77 ontwikkelingslanden, de westerse landen en de socialistische landen hun drie ontwerp-resoluties in te trekken. In plaats daarvan stelde hij voor dat een speciale commissie in besloten vergadering een compromis tussen de uiteenlopende standpunten zou uitwerken.

Na dagenlange onderhandelingen achter de schermen heeft men toch kunnen vermijden dat de rol van de media zou leiden tot hevige debatten over de mogelijke invloed van de overheid in de communicatie en de bedreiging die daarvan eventueel uitgaat voor de persvrijheid. Er zijn wel schermutselingen geweest. Maar gaandeweg werd duidelijk dat vooral het Westen er op uit was de discussie van haar ideologische lading te ontdoen en tot meer *praktische maatregelen en voorstellen* te komen.

Op voorstel van Venezuela besloot de vergadering in meerderheid door UNESCO een *studie* te laten uitvoeren naar de inhoud van een *nieuwe communicatie-orde*, en te zoeken naar alternatieven voor het huidige overwicht van de westerse media. Van de westerse landen stemden de VSA en Engeland tegen dit voorstel, de Scandinavische landen voor, en Nederland, België, Frankrijk en Duitsland onthielden zich.

Verder werd overeenstemming bereikt over de opzet van een *programma en fonds voor de opleiding van communicatietechnici*. De VSA, Zweden en Zwitserland hielden ook op dit punt hun twijfels, maar gingen toch akkoord. Het fonds zal gefinancierd worden door particuliere instellingen en beroepsgroepen ten einde zijn onafhankelijkheid ten aanzien van nationale regeringen te garanderen.

Het noodzakelijke bedrag werd op 1,5 miljoen dollar geschat. De VSA verklaarde uitdrukkelijk geen financiële bijdrage te kunnen toezeggen. Andere landen lieten dat in het midden.

Een intergouvernementele raad, bestaande uit vertegenwoordigers van 35 landen, zal belast worden met het toezicht op de organisatie. Van deze raad zullen onder meer de VSA en 6 andere westerse landen deel uitmaken. Besluiten moeten eenparig getroffen worden.

De Sovjet-Unie stelde voor de verklaring over de rol van de media bij de versterking van de vrede, de mensenrechten en de strijd tegen racisme en apartheid, die de UNESCO twee jaar geleden aannam, inzet te maken van een *aparte conferentie* in 1983. Het Westen voelde daar niets voor en stemde tegen. Het voorstel werd door de meerderheid aanvaard, maar de vraag is of deze conferentie kan gefinancierd worden zonder westerse steun.

Waarover werd men het dan wel unaniem eens? Dat lezen we in de *eindresolutie*. Hierin wordt gesteld dat de Nieuwe Internationale Informatie-Orde onder meer kan gebaseerd zijn op:

- 1- het wegnemen van onevenwichtigheid en ongelijkheid die de huidige situatie kenmerkt;
- 2- het wegnemen van de negatieve effecten van bepaalde monopolies, openbare of particuliere, en te grote concentraties;

- 3- het wegnemen van interne en externe hindernissen voor een vrije stroom, en bredere en beter verdeelde verspreiding, van informatie en ideeën;
- 4- verscheidenheid van informatiebronnen en -kanalen;
- 5- vrijheid van pers en informatie;
- 6- de vrijheid van journalisten en allen die in de communicatiemediawerkszaam zijn, een vrijheid die niet te scheiden valt van verantwoordelijkheid;
- 7- het vermogen van ontwikkelingslanden om te komen tot verbetering van hun eigen situatie, met name door hen te voorzien van hun eigen uitrusting, door hun personeel te trainen, door hun infrastructuur te verbeteren en door hun informatie- en communicatiemiddelen in overeenstemming te brengen met hun behoeften en verlangens;
- 8- de oprechte wil van de ontwikkelde landen om hen te helpen bij het bereiken van deze doeleinden;
- 9- de eerbiediging van de culturele identiteit van elk volk en van het recht van elke natie om het publiek in de wereld over haar eigen belangen, aspiraties en sociale en culturele waarden te informeren;
- 10- eerbiediging van het recht van alle volkeren om deel te nemen aan internationale uitwisseling van informatie op basis van gelijkheid, rechtvaardigheid en wederzijds voordeel;
- 11- eerbiediging van het recht van het publiek, van etnische en sociale groepen en van individuen om toegang te hebben tot informatiebronnen en actief deel te nemen aan het communicatieproces.

Een mooier, nietszeggender *compromis* had waarschijnlijk niemand durven dromen. Alle hete hangijzers zijn uit de weg gegaan. Daarover zijn zelfs de meeste westerse waarnemers het eens (8).

Of, zoals het Nederlandse NRC-Handelsblad het verwoordde: "De aangenomen resolutie is niet veel meer geworden dan het kleinste gemene veelvoud van de verlangens op het gebied van de communicatie die er bij de drie rivalen op deze conferentie - de Derde Wereld, Oost en West - leefde: elk van deze groepen kan er dat in lezen waaraan zij de meeste waarde hecht" (9).

Voorlopige eindbalans

Het is niet helemaal helder waardoor de vrij algemene bereidheid tot het huidig compromis te verklaren is. Volgens de Nederlandse Volkskrant heeft "het Westen betrekkelijk strak vastgehouden aan de beginselen van de persvrijheid en onbelemmerde informatiestroom. In conferentiekringen wordt aangenomen dat de ontwikkelingslanden toch ook niet ontevreden zijn omdat de discussie kan worden voortgezet en omdat UNESCO een belangrijke rol daarbij houdt" (10).

O.i. dringen er zich enkele meer *algemene conclusies* op.

Vooreerst wordt de fundamentele tegenstelling in visie tussen de ontwikkelingslanden en het Westen alsmaar duidelijker. Daar waar de Derde Wereld steeds hamert op het principe van de *vrije én evenwichtige informatiestroom*, wenst het Westen zijn *informatievrijheid* niet los te laten. Hiermee wordt nog maar eens aangetoond hoe taai en diep de liberale informatiebeginselen in het Westen geworteld zitten, en hoe ver de macht van de transnationale communicatieconcerns reikt.

Terzelfdertijd blijkt het Westen er in geslaagd het principe van de Nieuwe Internationale Informatie Orde inhoudelijk uit te hollen. Na een tijdje dwarsliggen lijken de transnationale ondernemingen er nu mee in hun nopjes. Er tekent zich namelijk een tendens af om arbeidsintensieve traditionele sectoren (textiel, auto-assemblage e.d.) naar ontwikkelingslanden over te brengen. De industrielanden behouden evenwel de dominantie over nieuwe, hoogtechnologische spitseconomieën. Alzo zullen de ontwikkelingslanden even afhankelijk blijven als vroeger: leverden ze eerst grondstoffen aan de centrumlanden, nu worden de hen toegeworpen traditionele sectoren beheerst door de informatiereuzen van het Westen. Het Westen poogt m.a.w. de discussie over de Nieuwe Internationale Informatie-Orde tot problemen van *technologische know-how* te beperken. Binnen de huidige internationale, economische, politieke en culturele verhoudingen kan dergelijke vorm van technische 'hulp' er slechts toe bijdragen de afhankelijkheid van de Derde Wereld nog groter te maken.

Deze voor de Derde Wereld eerder negatief te noemen evolutie gebeurt met instemming van sommige Derde Wereld-landen zelf. De Derde Wereld vormt immers geen hecht aaneengesloten blok. In veel ontwikkelingslanden is de vroegere controle door buitenlandse imperialisten vervangen door een *interne kolonisatie* van nationale elites, die als tussenpersonen de belangen van buitenlandse regeringen en transnationals behartigen. Het eens hechte front van Niet-Gebonden Landen is de laatste jaren diverse keren zwaar op de proef gesteld. De belangen van ontwikkelingslanden die een kapitalistische weg, dan wel een socialistische ontwikkeling nastreven, vallen nog moeilijk te verzoenen.

Tenslotte moet ook het in het Westen dik in de verf gezette bondgenootschap tussen Socialistische en Derde Wereld sterk gerelativeerd worden. Sommige westerse kringen gaan zelfs zover te beweren dat de Derde Wereld-eisen door de *Sovjet-Unie* geïnspireerd dan wel opgesteld zouden zijn. Elk kritisch waarnemer constateert daarentegen dat ook de *Sovjet-Unie* niet meer al te gelukkig is met de door de progressieve ontwikkelingslanden ingenomen standpunten. Wanneer deze hun soevereiniteit namelijk ernstig nemen, is dat niet altijd in overeenstemming met het buitenlands beleid van de *Sovjet-Unie*. Bovendien is het gecentraliseerde sovjet-informatiemodel niet de aangevzen oplossing voor ontwikkelingslanden die een politieke bewustwording en participatie van de sociale basisgroepen aan het maatschappelijk emancipatieproces op het oog hebben.

We hebben het reeds vaker gesteld: de realisatie van een Nieuwe Internationale Economische Orde en Nieuwe Internationale Informatie-Orde is nog niet voor morgen.

Noten

(1) Voor een situering van de problematiek, zie bvb. Jan SERVAES, "De westerse wereldnieuwsagentschappen en de Derde Wereld", in *Tijdschrift voor Diplomatie*, jg. 6, nr. 3, november 1979; of X, "Medien und Dritte Welt" (themanummer), in *Rundfunk und Fernsehen*, jg. 28, nr. 1, 1980.

2) Zie ook Kaarle NORDENSTRENG and Herbert SCHILLER (eds.), *National Sovereignty and international communication*, Ablex Publishing Corporation, Norwood, 1979; Wilbur SCHRAMM and Daniel LERNER (eds.), *Communication and change. The last ten years - and the next*, East-West Center, Honolulu, 1976; en Jeremy TUNSTALL, *The media are American*, Colombia University Press, London, 1977.

(3) Het werk dat toendertijd veel invloed uitoefende op het ontwikkelingsdenken, was Walt ROSTOW's, *The stages of economic growth. A non-communist manifesto* (Ned. vertaling: Spectrum, Utrecht, 1963). Op communicatievlak kunnen genoemd: Daniel LERNER, *The passing of traditional society*, Free Press, New York, 1962, Lucian W. PYE, *Communication and political development*, Princeton, 1963; en natuurlijk de 'UNESCO-bijbel' van Wilbur SCHRAMM, *Mass media and national development. The role of information in the developing countries*, UNESCO, Paris, 1964.

(4) Zie o.a. Herbert FISCHER and John MERRILL (eds.), *International and intercultural communication*, Hastings, New York, 1966; Everett ROGERS (ed.), *Communication and development: critical perspectives*, Sage, London, 1976; en Everett ROGERS, *Modernization among peasants. The impact of communication*, Holt, Rinehart & Winston, New York, 1969.

(5) Hierover bestaat een ruim literatuuraanbod. We doen er slechts een oriënterende greep uit: George GERBNER (ed.), *Mass media policies in changing cultures*, Wiley & Sons, New York, 1977; Cees HAMELINK, *Derde Wereld en culturele emancipatie*, Wereldvenster, Baarn, 1978; D.R. MANKEKAR, *One way free flow. Neo-Colonialism via news media*, Clarion Books, New Delhi, 1978; Armand MATTELART, *Multinationales et systèmes de communication*, Anthropos, Paris, 1976; Fernando REYES MATTA (ed.), *La informacion en el nuevo orden internacional*, ILET, Mexico, 1977; en Herbert SCHILLER, *Communication and cultural domination*, International Arts and Sciences Press, New York, 1976.

(6) Hier worden slechts de belangrijkste evenementen op de internationale scène aangehaald. Voor een uitgebreider overzicht, zie Jan SERVAES, "Het recht van spreken ... en van gehoord te worden. Naar een Nieuwe Internationale Informatie Orde", in *Kultuurleven*, jg. 47, nr. 6, juli-augustus 1980.

(7) Sean MAC BRIDE (ed.), *Many voices, one world. Communication and society. Today and tomorrow*, UNESCO, Paris, 1980.

(8) Zie bvb. de hoofdartikels in *The International Herald Tribune*, *Le Monde*, *Neue Zürcher Zeitung*, *New York Times*, *Uno Más Uno*, en *The Times*.

(9) F. SCHALING, "Met tegenzin akkoord pers", in *NRC-Handelsblad*, 27 oktober 1980, p. 4.

(10) Harry LOCKEFEEER, "Derde Wereld krijgt fonds voor de media", in *Volkskrant*, 23 oktober 1980, p. 5.

° Dit artikel is eveneens in het *Tijdschrift voor Diplomatie*, jg. 7, nr. 3, november 1980, pp. 175-180, verschenen.

INTERESSANTE BOEKEN

RXe toekomst van het euro-communisme. door F. CLAUDIN 390 fr.

Algemene communicatietheorie. door G. FAUCONNIER

Dit boek inventariseert de theorieën over communicatie die vanuit verschillende gezichtshoeken zijn ontwikkeld 540 fr.

Professional broadcasting. door J.R. BITTNER

A brief introduction 716 fr

Introduction to mass communications research. door NAFZIGER 676 fr

This volume is confined to a more specific area of method and research than was treated in the earlier book.

The work of the television journalist.

door R. TYRRELL 919 fr

MODERN ANTIQUARIAAT

The illustrated encyclopedia of the world's great movie stars and their films.

door K. WLASCHIN 295 fr

From 1900 to the present day.

The movie makers 395 fr

The lives & films of more than 2.500 stars.

STANDAARD BOEKHANDEL

Naamsestraat 57, 3000 Leuven